

Posudek na diplomovou práci Daniely Haubertové „Intimita jako jeden ze základních znaků těsných vztahů“

Téma mezilidských vztahů poutá pozornost odborné veřejnosti především v té části širokého spektra typů vztahů, která byla původně H. H. Kellem označena jako osobní vztahy, později jako těsné vztahy. Důvodem je to, že potřeba těsných vztahů je řazena mezi základní lidské potřeby a její naplnění významnou měrou přispívá k psychické pohodě jedince. Hlavní otázkou je, co charakterizuje těsné vztahy. Naprostá většina autorů považuje za jeden ze základních znaků intimity.

Autorka v teoretické části podává přehled názorů na intimitu a její v literatuře uváděná vymezení. Jistý problém je v tom, že u struktury intimity se uvádějí různé komponenty, které se ovšem někdy překrývají s jinými znaky těsných vztahů (zejména důvěra a závazek). Autorce se vcelku podařilo vyzvednout specifické rysy intimity, ke kterým nesporně a jednoznačně patří emoční blízkost a sebeodhalování. Proces sebeodhalování jako zcela typický znak intimity má svou dynamiku a svá úskalí, na která autorka poukazuje. Na jedné straně si lidé v těsných vztazích intimitu přejí, na druhé straně se jí obávají (viz kap. 3.5). Další problém, který je široce diskutovaný, jsou rozdíly v intimitě mezi muži a ženami. Rovněž zde autorka předkládá podstatu toho problému či sporu. Intimita má ovšem svá specifika i v jednotlivých typech těsných vztahů – partnerských, rodinných, přátelských. Rozbor těchto specifíků již slouží jako východisko pro vlastní empirický výzkum. Zvláštní postavení má ve vztahu k intimitě sexualita. Vztahuje se na partnerské či manželské vztahy a autorka odůvodněně uvádí, že sex není ani nutnou, ani nezbytnou podmínkou intimity.

Poslední kapitola teoretické části je věnována přiblížení podstaty prototypické metody, kterou autorka použila v empirickém výzkumu. Odkazuje zde na E. Roschovou, autorku této metody, ale i na novější teoretické odůvodnění této metody ve srovnání s klasickou filozofickou kategorizací (Lakoff, 2006), stejně jako uvádí některé příklady použití prototypické metody ke zkoumání intimity. Tuto kapitolu považuji za velmi cennou, protože vysvětluje, proč je psychologii bližší prototypická metoda kategorizace oproti metodě objektivistické, vycházející z Aristotelovské tradice.

Cílem empirického výzkumu bylo zjistit, co si laická veřejnost představuje pod pojmem intimita obecně a co reprezentuje intimita u jednotlivých druhů těsných vztahů, tj. v partnerských, rodinných a přátelských vztazích. Výzkum probíhal ve dvou etapách. První etapy se zúčastnilo 117 osob, jež byly požádány, aby napsaly slova či slovní spojení

charakterizující intimitu. Výsledkem této první etapy je kategoriálně uspořádaný seznam slov s uvedením četností výskytu celkově, u mužů a u žen.

Pro druhou etapu bylo třeba tento poměrně dlouhý seznam redukovat o slova značně významově vzdálená intimitě, vyskytující se jednou, o synonyma apod., aby vznikl z hlediska posuzování respondenty únosný počet slov. K posouzení na pětistupňové škále Likertova typu se tedy předkládalo 44 slov a slovních spojení, a to v šesti různých podobách uspořádání seznamů slov. Druhé fáze sběru dat se zúčastnilo celkem 355 respondentů, z toho 119 hodnotilo intimitu v partnerských vztazích, 130 v rodinných vztazích a 106 v přátelských vztazích. Za typické znaky se považují ty, jejichž škálové hodnocení je vyšší než průměrná hodnota, případně medián.

Výsledky potvrzují poznatky z odborné literatury, že intimita je chápána poněkud odlišně v jednotlivých druzích těsných vztahů a že se vyskytují, byť většinou nepatrné, rozdíly v chápání intimity mezi muži a ženami. Je velmi zajímavé, že výsledky poměrně rozsáhlého výzkumu u české laické veřejnosti vysoce korespondují s výsledky zahraničních studií.

Celkově se práce vyznačuje vysokou odborností zpracování jak teoretické, tak empirické části. Obě části jsou úzce provázané, bohatá diskuse tuto propojenost jen podtrhuje. Uspořádání práce je přehledné a má logickou strukturu. Zvláště oceňuji velmi pečlivý, krok za krokem vysvětlující a odůvodňovaný způsob průběhu empirického výzkumu a zpracování dat. Prototypická metoda je v tomto smyslu velmi náročná a pracná, a autorka zde prokazuje, že si ji dokonale osvojila. Validitu výsledků zvyšuje na diplomovou práci nezvykle rozsáhlý vzorek respondentů širokého věkového rozpětí a vzdělání.

Závěr: Předložená diplomová práce Daniely Haubertové splňuje po všech stránkách požadavky na ni kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: výborně

Praha, 21. 8. 2012

I. Slaměník